

SYLABUS

Rok akademicki 2025 / 2026

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Perswazja i manipulacja językowa
Kod przedmiotu*	-
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	-
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Wydział Filologiczny
Kierunek studiów	-
Poziom studiów	-
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Semestr zimowy 2025/2026
Rodzaj przedmiotu	fakultatywny
Język wykładowy	polski
Koordynator	dr hab. prof. UR Paweł Bąk
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr hab. prof. UR Paweł Bąk

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
zimowy	30								2

1.2. Sposób realizacji zajęć

☐ zajęcia w formie tradycyjnej

☒ zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

SEMESTR O - ZALICZENIE

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Brak

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zdobycie przez studenta wiedzy na temat perswazji, manipulacji, dyskursu, kultury i wartości
C ₂	Poznanie zagadnień dot. relacji w społeczeństwie, dyskursu rozumianego jako praktyka społeczna, jego wpływu na postawy i podziały społeczeństwa na grupy o różnych orientacjach aksjologicznych oraz czynników determinujących wpływ na funkcjonowanie działań perswazyjnych i manipulacyjnych
C ₃	Wyjaśnienie, dlaczego i w jaki sposób dyskurs oraz działania perswazyjne i manipulacyjne odwołują się do wartości
C ₄	Zdobycie kompetencji rozpoznawania różnych technik oraz strategii perswazyjnych i manipulacyjnych, którymi posługują się autorzy dyskursu, którzy starają się osiągnąć swe cele perlokucyjne, odwołując się do wartości i kreując postawy adresatów działań dyskursywnych

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student ma wiedzę o kategoriach i zjawiskach dyskurs, perswazja, manipulacja, kultura, wartości oraz relacjach zachodzących pomiędzy nimi	-
EK_02	Student rozumie, jak funkcjonują: relacje w społeczeństwie, dyskurs publiczny, jego wpływ na postawy oraz zna różnicowanie się grup społecznych pod wpływem działań dyskursywnych, perswazyjnych i manipulacji oraz rolę aksjologicznych postaw ludzi	-
EK_3	Student ma świadomość znaczenia wartości w kontekście działań perswazyjnych i manipulacyjnych, ma świadomość wagi działań dyskursywnych odwołujących się do wartości	-
EK_4	Student rozpoznaje i krytycznie analizuje wypowiedzi, teksty, hiperteksty, spoty reklamowe i inne materiały medialne wartości, do których się odwołują	

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Perswazja, manipulacja – wprowadzenie do pojęć

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Dyskurs jako praktyka społeczna, produkcja wiedzy i forma sprawowania władzy
Przestrzeń i narzędzia działań perswazyjnych. Czy domeną perswazji i manipulacji jest język czy dyskurs?
Językowe sposoby realizacji intencji perswazyjnej i manipulacji. Wprowadzenie do zagadnień semantyki i pragmatyki
Metafora - ujęcie kognitywne oraz metafora spragmatyzowana jako narzędzia perswazji i manipulacji
Eufemizm i dysfemizm jako językowe realizacje profilowania w dyskursie
Presupozycja jako kategoria semantyczna i spragmatyzowana
Działanie językowe – akty mowy
Implikatura konwersacyjna jako kategoria pragmatyczna
Perspektywa jako kategoria poznawcza oraz perspektywizacja jako sposób profilowania w dyskursie
Framing w dyskursach publicznych i w reklamie
Framing metaforyczny w relacjach intra- i interlingwalnych
Perswazja i manipulacja w dyskursach specjalistycznych – wybrane zagadnienia z zakresu ekonomii

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
Nie dotyczy

3.4 Metody dydaktyczne

Np.:

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość

Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość

Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
---------------	---	---

EK_01	aktywny udział w wykładzie	W
EK_02	aktywny udział w wykładzie	W
EK_3	aktywny udział w wykładzie	W
EK_4	analiza reklam pod kątem treści omawianych na wykładzie	W

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest aktywny udział w wykładzie (poprawne odpowiedzi na zadawane od czasu do czasu pytania prowadzącego), poza tym analiza wybranego materiału medialnego zaobserwowanego w dyskursie publicznym. Analiza ta ma krótko zilustrować technikę/techniki lub strategię/strategie perswazyjne lub manipulacyjne, z określeniem zjawiska omawianego na zajęciach, ze zwróceniem uwagi na skuteczność bądź nieskuteczność działań perswazyjnych bądź manipulacyjnych. Analiza ta powinna zostać dostarczona drogą elektroniczną via MS Teams. Praca zostanie oceniona pozytywnie, jeśli uwzględnione zostaną w/w elementy.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	30
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	4
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	16
SUMA GODZIN	50
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

** Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.*

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Bralczyk, Jerzy (2014): *Język na sprzedaż*. Sopot.

Czachur, Waldemar (2020): *Lingwistyka dyskursu jako integrujący program badawczy*. Wrocław.

Kalisz Roman (1993): *Pragmatyka językowa*. Gdańsk.

Szczepankowska Irena (2011): *Semantyka i pragmatyka językowa*. [...] Białystok.

Żydek-Bednarczuk, Urszula (2004): *Zmiany w zachowaniach komunikacyjnych a problem strategii i manipulacji*. W: Krzyżanowski, Piotr/ Nowak, Paweł (red.) *Manipulacja w języku*, Wydawnictwo UMCS, Lublin.

Literatura uzupełniająca:

Antos, Gerd / Opiłowski, Roman (2015): *W drodze do lingwistyki obrazu. Kierunki rozwoju nowej subdyscypliny lingwistycznej z perspektywy polsko-niemieckiej*. W: *Tekst i dyskurs – Text und Diskurs* 8, 2015, s. 11-36.

Arystoteles (1953): *Retoryka*. Warszawa.

Barańczak, Stanisław (1975): *Słowo – perswazja – kultura masowa*. W: *Twórczość* 7, s. 24-41.

Bąk, Paweł (2010): *Granice retoryki. O kulturze w języku i kulturze języka na przykładzie mediów*. W: Chłopicki, Władysław/Jodłowiec, Maria (red.) *Słowo w dialogu międzykulturowym. Język trzeciego tysiąclecia V. (= Język a komunikacja; 25*. Kraków. s. 27-37.

Bąk, Paweł (2017): *Euphemismus als Charakteristikum von Textsorten und Diskursen am Beispiel der Arbeitszeugnisse*. W: Garavelli, Enrico/ Lenk, Hartmut E. H. (red.): *Verhüllender Sprachgebrauch. Textsorten- und diskurstypische Euphemismen*. Berlin. S. 39-59.

Czachur, Waldemar (2011): *Dyskursywny obraz świata. Kilka refleksji*. W: *Tekst i dyskurs – Text und Diskurs* 4, 2011, s. 79-97.

Bralczyk, Jerzy (1987): *O języku polskiej propagandy politycznej lat siedemdziesiątych*. Uppsala.

Foucault, Michael (1977): *Archeologia wiedzy*. Warszawa.

Czachur Waldemar / Miller Dorota (2012): *Niemiecka lingwistyka dyskursu – próba bilansu i perspektywy*. W: *Oblicza Komunikacji* 5, s. 25-43.

Habrajska, Grażyna (2005): *Nakłanianie, perswazja, manipulacja językowa*. W: *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Litteraria Polonica* 7, s. 91-126.

Jäkel, Olaf (2003): *Metafory w abstrakcyjnych domenach dyskursu: kognitywno-lingwistyczna analiza metaforycznych modeli aktywności umysłowej, gospodarki i nauki*. Kraków.

Johnson, Mark / Lakoff, George (1988) *Metafory w naszym życiu*. Warszawa.

Kamińska-Szmaj, Irena (2004): *Propaganda, perswazja, manipulacja – próba uporządkowania pojęć*. W: Krzyżanowski, Piotr/ Nowak, Paweł (red.) *Manipulacja w języku*. Lublin.

Kövecses, Zoltán (2011): *Język, umysł, kultura. Praktyczne wprowadzenie*. Kraków, 2011

Krzyżanowski, Piotr / Nowak, Paweł (red.) (2004): *Manipulacja w języku*. Lublin.

Laskowska, Elżbieta (red.) (1999): *Skuteczność słowa w działaniach politycznych i społecznych*. Bydgoszcz.

Ożóg, Kazimierz (2001): *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia*. Rzeszów.

Polański, Kazimierz (1999): *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*. Wrocław, Warszawa, Kraków.

Puzynina, Jadwiga (1992): *Język wartości*. Warszawa.

Skowronek, Katarzyna (1993): *Reklama. Studium pragmatolingwistyczne*. Kraków.

Tabakowska, Elżbieta (1995): *Gramatyka i obrazowanie. Wprowadzenie do językoznawstwa kognitywnego*. Kraków.

Tysza, Andrzej (1999): *Kultura jest kultem wartości. Aksjologia społeczna – studia i szkice*. Warszawa.

Warchał, Jacek (2004): *Horyzonty manipulacji: perswazja, manipulacja, interpretacja*. W: Krzyżanowski, Piotr/ Nowak, Paweł (red.) *Manipulacja w języku*. Lublin.

Weigt, Zenon (2001): *Językowe środki perswazji w tekstach reklam niemieckich i polskich*. W: Habrajska, Grażyna (red.): *Język w komunikacji*. Łódź, s. 24-31.

Ziem, Alexander (2014): *Frames of Understanding in Text and Discourse. Theoretical foundations and descriptive applications*. Amsterdam, Philadelphia